

VẬN DỤNG PHƯƠNG PHÁP TỰ HỌC TRONG DẠY HỌC MÔN TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH Ở CÁC TRƯỜNG CAO ĐẲNG, ĐẠI HỌC HIỆN NAY

Vũ Thị Thủy*, Phạm Thị Huyền
Trường Đại học Sư phạm - ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Để thực hiện tốt tinh thần đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo mà Nghị quyết Hội nghị Trung ương 9 khóa XI (NQ 29-NQ/TW) đề ra với việc chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học...; phấn đấu đến năm 2030, nền giáo dục Việt Nam đạt trình độ tiên tiến trong khu vực. Theo đó, vấn đề trọng yếu được đặt ra phải đổi mới phương pháp dạy học bằng quan điểm chuyển quá trình dạy thành quá trình tự học của người học có tổ chức và hỗ trợ tối ưu của thầy cô, hạn chế phương pháp truyền thụ một chiều, chấm dứt tình trạng “đọc - chép”. Do vậy, vấn đề tự học được xem là khâu mắt xích quan trọng trong thực tế giảng dạy ở các trường cao đẳng, đại học hiện nay. Tuy nhiên, việc coi trọng phương pháp tự học là cần thiết, nhưng không được phép coi nhẹ, bỏ qua đối với các phương pháp khác. Căn cứ vào điều kiện thực tiễn cũng như nội dung môn học và đối tượng người học mà giảng viên lựa chọn, xây dựng các phương pháp dạy học phù hợp với mục đích nâng cao chất lượng dạy học, qua đó nhằm phát huy hoạt động tích cực, sáng tạo của người học trong việc chiếm lĩnh tri thức.

Từ khóa: *Phương pháp; phương pháp tự học; Tư tưởng Hồ Chí Minh; chủ động; sáng tạo.*

Ngày nhận bài: 10/01/2019; Ngày hoàn thiện: 22/5/2019; Ngày duyệt đăng: 30/5/2019

APPLICATION OF SELF-STUDYING METHOD IN TEACHING HO CHI MINH'S THOUGHTS AT THE CURENT COLLEGES AND UNIVERSITIES

Vu Thi Thuy*, Pham Thi Huyen
TNU – University of Education

ABSTRACT

In order to well implement the spirit of fundamental and comprehensive innovation of education and training, The Resolution of the 9th Plenum of the 11th National Assembly (NQ 29-NQ/ TW) is proposed with a strong transfer of the educational process from mainly equipped with knowledge to comprehensive development of learners' capabilities and qualities...; striving to 2030, Vietnam's education reaches the advanced level in the region. Therefore, self-study is considered an important link in teaching practice in colleges and universities today. However, it is necessary to appreciate the self-study method, but it is not allowed to neglect or ignore other methods. Basing on the practical conditions of the subject, the content of the subject and the learners, the lecturers select and develop appropriate teaching methods with the aim of improving the quality of teaching, with the aim of improving the quality of teaching, thereby promoting the active and creative activities of learners in occupying knowledge.

Keywords: *Methods; self-study methods; Ho Chi Minh's thoughts; initiative and creativity.*

Received: 10/01/2019; Revised: 22/5/2019; Approved: 30/5/2019

* Corresponding author. Email: vuthuy.dhsptn@gmail.com

1. Đặt vấn đề

Trong quá trình tổ chức và kiến tạo hoạt động dạy học, giảng viên đóng vai trò là người then chốt trong việc tổ chức, định hướng hoạt động chiếm lĩnh kiến thức của sinh viên. Tuy nhiên, cho dù giảng viên có trình độ kiến thức chuyên sâu và phương pháp nhuần nhuyễn đến đâu mà chủ thể không chịu đào sâu, trăn trở và sáng tạo trong hoạt động học tập thì việc tiếp nhận kiến thức không thể mang lại hiệu quả chất lượng. Do vậy, vấn đề tự học luôn được xem là một khâu rất nóng cốt trong quá trình học tập của sinh viên. Điều này đồng nghĩa rằng, tự học là yếu tố quyết định chất lượng và hiệu quả của hoạt động học tập, được xem là điều kiện tiên quyết để hình thành và hình thành phẩm chất, năng lực toàn diện của mỗi người. Với ý nghĩa tự thân của tự học, mỗi chủ thể phải xác định rõ động cơ, thái độ học tập và xây dựng động cơ học tập đúng đắn. Theo đó, đổi mới và nâng cao chất lượng tự học trong sinh viên là yêu cầu sống còn nhằm góp phần đáp ứng yêu cầu đổi mới của giáo dục - đào tạo, trong đó có các môn thuộc khoa học Chính trị và Tư tưởng Hồ Chí Minh ở các trường cao đẳng, đại học hiện nay.

2. Nội dung

2.1. Những vấn đề chung về phương pháp tự học trong dạy học

2.1.1 Khái niệm tự học

Tự học được xem là một quy luật mang tính phổ biến, được nhiều nhà khoa học và các nhà giáo dục bàn đến. Tuy nhiên, với những cách tiếp cận và nghiên cứu khác nhau sẽ có những cách nhìn nhận, xem xét khác nhau về vấn đề tự học.

Theo tác giả Lê Khánh Bằng: Tự học là tự mình suy nghĩ, sử dụng các năng lực trí tuệ, các phẩm chất tâm lý để chiếm lĩnh một lĩnh vực khoa học nhất định [1, tr.3].

Cũng tiếp cận vấn đề tự học, trong nghiên cứu của mình, tác giả Nguyễn Cảnh Toàn, cho rằng: “Tự học – là tự mình động não, suy

nghĩ, sử dụng các năng lực trí tuệ (quan sát, so sánh, phân tích, tổng hợp...) và có khi cả cơ bắp (khi phải sử dụng công cụ) cùng các phẩm chất của mình, rồi cả động cơ, tình cảm, cả nhân sinh quan, thế giới quan (như tính trung thực, khách quan, có chí tiến thủ, không ngại khó, ngại khổ, kiên trì, nhẫn nại, lòng say mê khoa học, ý muốn thi đỗ, biến khó khăn thành thuận lợi...) để chiếm lĩnh một lĩnh vực hiểu biết nào đó của nhân loại, biến lĩnh vực đó thành sở hữu của mình” [2, tr.62].

Luận bản vấn đề tự học trong sự tác động qua lại với các phương pháp, hình thức học tập khác, Giáo sư Đặng Vũ Hoạt nhận định: “Tự học là một hình thức tổ chức dạy học cơ bản ở đại học. Đó là một hình thức hoạt động nhận thức của cá nhân, nhằm nắm vững hệ thống tri thức và kỹ năng do chính bản thân người học tiến hành ở trên lớp hoặc ngoài lớp, hoặc không theo chương trình và sách giáo khoa đã quy định. Tự học có quan hệ chặt chẽ với quá trình dạy học, nhưng có tính độc lập cao và mang đậm nét sắc thái cá nhân” [3, tr.174].

Từ các quan điểm mang tính khoa học đã chứng tỏ tự học là hoạt động đòi hỏi phải có độc lập, tự giác và sáng tạo cao trong yêu cầu chiếm lĩnh tri thức, Điều này được thể hiện chu trình tự học của sinh viên bao gồm ba giai đoạn cơ bản:

Giai đoạn 1: Tự nghiên cứu: Ở giai đoạn này, người học với tư cách là chủ thể phải thể hiện tự khám phá, trực quan, mô tả, luận giải, phát hiện vấn đề, tự đưa ra kiến thức mới.

Giai đoạn 2: Tự thể hiện: trong giai đoạn này, yêu cầu, mỗi chủ thể phải tự thể hiện mình bằng văn bản, bằng lời nói, tự báo cáo, bảo vệ chủ kiến về kiến thức hay sản phẩm cá nhân ban đầu của mình, bằng đối thoại, giao tiếp với các bạn và thầy, tạo ra sản phẩm có tính chất xã hội của cộng đồng lớp học.

Giai đoạn 3: Tự kiểm tra, tự điều chỉnh: ở giai đoạn này, người học cần phải tự kiểm tra, đánh giá sản phẩm của mình, qua đó phải biết hoàn thiện, tự hiệu chỉnh thành sản phẩm khoa học.

Chu trình *tự nghiên cứu* → *tự thể hiện* → *tự kiểm tra, tự điều chỉnh* đây được xem là chân lý phát hiện vấn đề, định hướng giải quyết, và giải quyết vấn đề của nghiên cứu khoa học.

2.1.2 Các hình thức của tự học

Hình thức thứ nhất, cá nhân tự khám phá theo sở trường một cách độc lập với những kiến thức không có trong sách giáo khoa và trên cơ sở có sự dẫn hướng của giáo viên. Hình thức này được xem là quá trình tự nghiên cứu.

Hình thức thứ hai, tự học trong sách giáo khoa, giáo trình nhưng hoàn toàn không có người hướng dẫn là giáo viên.

Hình thức thứ ba, tự học có sách, có thầy. Ở hình thức này, giáo viên chỉ trực tiếp hướng dẫn trên lớp 1 số tiết, còn sinh viên tự nghiên cứu là chủ đạo.

2.1.3 Ưu điểm của tự học

Cả về lý luận và thực tiễn đều chỉ ra rằng, không có phương pháp dạy học nào là vạn năng, càng không thể nào có một phương pháp dạy học đem lại hiệu quả cao đối với tất cả các môn học, các đơn vị kiến thức. Do đó, cần nhận thức thấu đáo những ưu và nhược điểm của phương pháp dạy học tự học để vận dụng linh hoạt nhằm đem lại hiệu quả cao trong quá trình dạy học.

- Với mục đích giúp người học không ngừng nâng cao tư duy và khả năng tiếp thu tri thức một cách hiệu quả, phương pháp tự học ưu điểm nổi bật sẽ giúp người học luôn độc lập, tự mình thiết kế, lên kế hoạch học tập, lựa chọn thời gian biểu học tập phù hợp với khả năng, điều kiện cụ thể của mỗi cá nhân người học.

- Không chỉ giúp người học chủ động, phương pháp tự học còn rèn rũa cho người học biết suy nghĩ, đam mê trong nghiên cứu khoa học một cách tích cực, tự giác, hình thành thói quen làm việc năng động, sáng tạo.

- Tự học còn có một ưu điểm nổi trội, đó là tạo nên thói quen tự học liên tục, bền bỉ, với quan điểm học suốt đời, học để sáng tạo, phát triển, qua đó nhằm hoàn thiện bản thân.

2.1.4 Hạn chế của tự học

- Tự học đòi hỏi quỹ thời gian phong phú và nguồn học liệu, phương tiện hỗ trợ quá trình học tập.

- Nếu người học không có nhận thức đúng bản chất của phương pháp tự học thì đồng nghĩa với quan điểm thụ lùi, điều này cũng có nghĩa chất lượng hiệu quả không bảo đảm đúng ưu điểm nổi bật của nó.

- Tự học là yêu cầu cần thiết, song quá lạm dụng vai trò tự học của bản thân cũng có nghĩa là quá đề cao mình. Tư duy này sẽ mang lại hệ quả đối với người học là coi thường vai trò của giảng viên, xem nhẹ giờ học trên lớp, ảnh hưởng đến kết quả học tập và nhận thức của bản thân.

2.1.5 Vai trò và ý nghĩa của tự học

Theo quy luật phát triển của sự vật, ngoại lực dù là quan trọng đến đâu, lợi hại đến mấy cũng chỉ là nhân tố hỗ trợ, thúc đẩy, tạo điều kiện. Nội lực mới là nhân tố quyết định phát triển bản thân sự vật. Theo đó, tác động “dạy” của thầy dù là quan trọng đến mấy thì cũng vẫn là ngoại lực hỗ trợ, thúc đẩy, xúc tác tạo điều kiện cho trò tự học, tự phát triển và trưởng thành. Năng lực tự học của trò dù còn ở giai đoạn đang phát triển vẫn là nội lực quyết định sự phát triển bản thân của người học. Như vậy, tự học chính là con đường quan trọng nhất giúp người học chiếm lĩnh tri thức, thành công trong học vấn. Người học sẽ quyết định tính hiệu quả của việc học chứ không phải là người dạy.

Trong tư tưởng giáo dục của mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đặc biệt coi trọng vai trò của tự học. Theo Người, tự học có một vai trò đặc biệt quan trọng và không thể thay thế: “Lấy tự học làm cốt” [4, tr.273]. “Cốt” trong tư tưởng Hồ Chí Minh có nghĩa là cốt yếu, chủ chốt, là nòng cốt, là bộ khung, là cái sườn, cái cốt lõi. Như vậy, tự học chính là yếu tố cốt lõi của hoạt động học, là bộ khung, là nội lực quyết định chất lượng học tập. Các yếu tố khác là ngoại lực. Học mà thiếu tự học thì chỉ là một

cơ thể thiếu xương cốt “lấy tự học làm cốt”. Học tập mà thiếu tự học là một cơ thể không có xương, khó đứng lên được! Để thực hiện vai trò quan trọng như vậy, tự học phải xuất phát từ một mục đích cao cả, với những mục tiêu cụ thể rõ ràng.

Từ vai trò của việc tự học, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh: Tự học là học một cách tự động: “Tự động là không phải dựa vào ai, là tự mình biết biến báo xoay xở, tự mình biết thực hành công tác theo nhiều hình thức mới mẻ, phong phú” [4, tr.48]. Do đó, tự học tập tức là học một cách tự giác, độc lập, mỗi cá nhân người học luôn biết tự quản lý quỹ thời gian học tập, luôn biết tự mình lên kế hoạch học tập cho bản thân, biết tự triển khai, thực hiện kế hoạch đó một cách tự chủ. Quan niệm này đã chứa đựng nội dung trong các khái niệm tự học - tự học có hướng dẫn - tự học một mình - tự kiểm tra - tự đánh giá - tự giáo dục theo quan điểm giáo dục hiện nay.

Tự học có ý nghĩa nội tại trong quá trình học tập của người học. Tự học được xem như là một quá trình liên tục, không được phép mang tính gián đoạn. Điều này có ý nghĩa tự học với quan điểm học liên tục, học suốt đời. Trên cơ sở đó sẽ phát huy tiềm năng, thế mạnh của cá nhân để mỗi cá nhân tự bộc lộ, tự khẳng định mình.

Trên thực tế, ở các trường cao đẳng và đại học hiện nay có nhiều sinh rất tích cực, đào sâu trong việc tiếp thu tri thức bằng việc tự học ở nhà, trên lớp, hoặc biết kết hợp giữa quỹ thời gian học tập trên lớp có sự hướng dẫn của giáo viên với quỹ thời gian học ở nhà. Hoạt động này sẽ giúp cho sinh viên trau dồi kiến thức chuyên môn, khả năng tư duy, nhạy bén, biết tiếp thu cái mới thì rõ ràng chất lượng giáo dục và đào tạo sẽ mang hàm lượng tri thức khoa học cao, chất lượng giáo dục sẽ rất tốt, quan trọng hơn, nếu thực hiện tốt nội dung của tự học sẽ mang lại cho mỗi sinh viên trong những năm ngồi trên ghế giảng đường sẽ tích lũy kiến thức, vốn hiểu biết phong phú và nâng cao hiệu quả học tập cũng

như nghề nghiệp của mình trong tương lai.

Tự học chính là con đường giúp mỗi sinh viên chinh phục và khám phá kiến thức, hiểu thêm về thế giới, con người xung quanh mà còn giúp sinh viên hình thành được các chủaamr mục đạo mới, đạo đức xã hội chủ nghĩa, có lý tưởng, biết hy sinh, biết cống hiến và phát triển. Tạo cho họ có nếp sống và làm việc khoa học, rèn luyện ý chí phấn đấu, đức tính kiên trì, óc phê phán, hứng thú học tập và lòng say mê nghiên cứu khoa học.

Đổi mới phương pháp dạy học ở các trường cao đẳng và đại học hiện nay là yêu cầu khách quan, song không đồng nghĩa với việc tuyệt đối hóa vai trò của bất kỳ phương pháp nào, trái lại nó đòi hỏi phải có sự kết hợp linh hoạt các phương pháp khác nhau, trong đó phương pháp tự học là một trong những phương pháp cần thiết phải được quan tâm và vận dụng một cách thích hợp. Nghĩa là, không được phép hạ thấp vai trò của giảng viên. Bởi lẽ, trong việc truyền thụ kiến thức khoa học không thể không có vai trò của người thầy mang tính định hướng chủ đạo với hoạt động tổ chức, điều khiển, hướng dẫn, chỉ đạo hoạt động học tập của sinh viên.

Như vậy, qua thực tế nghiên cứu có thể khẳng định hoạt động và năng lực tự học, chiếm một vai trò quan trọng trong quá trình học tập của sinh viên. Hoạt động này sẽ giúp cho sinh viên nắm vững tri thức, kỹ năng, kỹ xảo nghề nghiệp trong tương lai.

2.2. Phương pháp tự học và phương pháp tự học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh ở các trường cao đẳng, đại học hiện nay

2.2.1 Phương pháp tự học

Tự học, tự nghiên cứu được xem như là một hoạt động mang tính thường xuyên, liên tục của chủ thể trong quá trình chiếm lĩnh tri thức. Tuy nhiên, để tự học phát huy được hết vai trò vốn có của nó, yêu cầu tất yếu đặt ra trong hoạt động tự học cần phải được hình thành, tổ chức một cách hiệu quả, khoa học. Điều này cũng đặt ra với người định hướng là

cần quan tâm để tổ chức hoạt động tự học cho sinh viên.

Hiểu đúng bản chất của phương pháp tự học là việc lên kế hoạch, thiết kế các khâu tiến hành hoạt động, là việc sử dụng đối tượng và các phương tiện hỗ trợ nhằm đạt được mục tiêu đề ra.

Trong hoạt động dạy - học, hướng dẫn, tổ chức hoạt động là một công việc cần thiết ảnh hưởng tới chất lượng và hiệu quả học tập, đó là cách thiết kế, sắp xếp các biện pháp hoạt động phối hợp chung giữa giảng viên và sinh viên trong học tập trên lớp và ở nhà, chính khóa và ngoại khóa theo nội quy, quy chế học tập, dưới sự chỉ đạo của nhà trường nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả của hoạt động học tập.

Về phía sinh viên, chỉ có tự học thì mục đích học tập mới mang lại hiệu quả và chất lượng, muốn vậy họ cần nỗ lực, chủ động, trăn trở và đào sâu để khơi dậy sự say mê, sáng tạo trong tư duy của mình. Vì vậy, thực chất của phương pháp tự học là cách thức xây dựng và tổ chức thực hiện kế hoạch, đồng thời kiểm tra, đánh giá kết quả thông qua việc lựa chọn, vận dụng phối hợp các phương pháp, phương tiện học tập của bản thân người học.

Về phía giảng viên, sử dụng phương pháp tự học cho người học là quá trình xây dựng, sắp xếp các biện pháp tổ chức giảng dạy nhằm thực hiện việc định hướng, điều khiển, chỉ đạo cách tự thiết kế, tự sắp xếp các biện pháp hoạt động tự học, tự nghiên cứu của sinh viên, hoạt động này sẽ mang lại và khơi dậy được năng lực tự học, tự nghiên cứu của mình để đạt được mục đích, nhiệm vụ học tập đặt ra.

Như vậy, tự học là cầu nối giữa 2 phía: giảng viên và sinh viên, trong đó giảng viên sẽ đưa ra những đòi hỏi, yêu cầu đối với người học. Ngược lại, người học được giảng viên định hướng về nội dung, hướng dẫn về phương pháp và cách xây dựng hoạt động lĩnh hội tri thức.

2.2.2 Phương pháp tự học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh ở các trường cao đẳng, đại học hiện nay

Tiếp nhận khối lượng kiến thức nền tảng và khoa học ở các trường cao đẳng, đại học hiện

nay luôn được mỗi bạn sinh viên ý thức rất rõ về ý nghĩa và vai trò của vấn đề tự học. Bởi vì, chỉ có tự học mới giúp cho sinh viên củng cố, mở rộng, đào sâu, hệ thống hóa kiến thức, nhằm hiện thực hóa quan điểm biến quá trình đào tạo thành tự đào tạo. Với ý thức đó, phần lớn sinh viên hiện nay đã luôn trau dồi được kỹ năng, kỹ xảo, hình thành tư duy độc lập, sáng tạo, vận dụng và giải quyết được những vấn đề thực tiễn đặt ra một cách khoa học, họ luôn chủ động trong việc tìm hiểu đặc điểm, yêu cầu của môn học, thấy rõ những thuận lợi, khó khăn trong quá trình học tập, qua đó họ cũng biết cách giảm thiểu được những khó khăn, biết lên kế hoạch học tập và chuẩn bị điều kiện cần thiết cho hoạt động học tập. Tuy nhiên, nhìn nhận trong tính hai mặt của vấn đề, bên cạnh một số bạn sinh viên thực hiện tốt công việc tự học, vẫn còn những bạn chưa hình thành được phương pháp học phù hợp. Quan điểm dường như đã là cố hữu là “học thuộc lòng”, quan trọng hơn, họ chưa có động cơ, tâm lý học tập đúng đắn nên không hợp tác tham gia vào bài giảng của giảng viên, lãng quên, thậm chí bỏ qua việc nghiên cứu học liệu, chưa đóng góp vào bài giảng của giảng viên. Điều này được thể hiện khá rõ nét trong giờ học thảo luận, thực hành, làm bài tập sinh viên ít tranh luận, thiếu những tranh biện gay gắt, hoặc có tranh luận cũng với tư duy làm cho xong nên sự tranh luận chưa sâu, chưa đạt hiệu quả khoa học. Thực tế sinh viên trong hoạt động chiếm lĩnh tri thức họ thường ở vị trí khách thể, thụ động, ý lại việc tiếp thu kiến thức và tìm cách tái hiện những điều giảng viên đã giảng trên lớp. Thực trạng trên dẫn đến sinh viên nắm thực chất vấn đề còn hạn chế, chưa chịu khó đào sâu suy nghĩ, thường rập khuôn máy móc một chiều theo thầy và chấp nhận những giải pháp quen thuộc.

Với thực trạng được nêu trên, nhằm hình thành được phương pháp tự học thực sự hiệu quả, giúp sinh viên biết nghiên cứu và tự đọc học liệu về môn học tốt, giảng viên cần hướng dẫn cho người học có cách học phù hợp nhằm nâng cao chất lượng của hoạt động học tập.

2.2.3 Phương pháp tự học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh ở các trường cao đẳng, đại học hiện nay

Với ý nghĩa là một môn khoa học độc lập, tư tưởng Hồ Chí Minh là môn học bắt buộc thuộc phần kiến thức giáo dục đại cương trong các trường cao đẳng và đại học hiện nay, môn học với sứ mệnh nhằm cung cấp những kiến thức cơ bản của tư tưởng Hồ Chí Minh về những vấn đề cơ bản đối với cách mạng Việt Nam. Theo đó, việc học tập, nghiên cứu chủ nghĩa Mác – Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh cũng là một yêu cầu trọng yếu trong việc hình thành những con người xã hội chủ nghĩa, sống có mục tiêu, lý tưởng cách mạng. Quan trọng hơn, việc nghiên cứu môn học này còn góp phần khẳng định vai trò nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam cho hành động của Đảng theo tinh thần của Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VII và Đại hội XII của Đảng Cộng sản Việt Nam. Với ý nghĩa, tri thức môn Tư tưởng Hồ Chí Minh là một hệ thống các quan điểm mang tính hệ thống, toàn diện và cũng được thể hiện rất phong phú, mang tính đặc thù riêng biệt:

Thứ nhất, tư tưởng Hồ Chí Minh có sự gắn bó hữu cơ với tri thức của các bộ môn khoa học Mác – Lênin. Bởi lẽ, Hồ Chí Minh trên hành trình tìm kiếm con đường cứu nước, giải phóng dân tộc, với tính cách là một người Việt Nam yêu nước bằng quá trình trải nghiệm thực tiễn đã đưa Người đến với chủ nghĩa Mác – Lênin, tìm thấy ở chủ nghĩa Mác – Lênin con đường cứu nước và giải phóng dân tộc là con đường cách mạng vô sản. Do vậy, chủ nghĩa Mác – Lênin thực sự đóng vai trò là nền tảng tư tưởng, thế giới quan, phương pháp luận khoa học cho mọi hoạt động cách mạng của Người, Điều này có thể khẳng định đúng với bản chất của tư tưởng Hồ Chí Minh: là kết quả của sự vận dụng sáng tạo và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin vào thực tiễn cách mạng Việt Nam.

Thứ hai, hệ thống quan điểm toàn diện của tư tưởng Hồ Chí Minh thể hiện chiều sâu tư duy

lý luận chính trị, đậm chất triết học. Bởi vì, trong học thuyết cách mạng của Hồ Chí Minh luôn là kết quả của việc sàng lọc, khái quát, tổng hợp kinh nghiệm thực tiễn của một người cộng sản chân chính, một nhà chính trị lỗi lạc ở tầm trình độ tư duy cao, gắn trọn vẹn với cuộc cách mạng của Việt Nam và cách mạng thế giới trong thế kỷ XX, phản ánh sinh động những vấn đề cơ bản mang tính quy luật của cách mạng Việt Nam trong thười đại mới – thời đại Hồ Chí Minh.

Thứ ba, học thuyết cách mạng và khoa học của tư tưởng Hồ Chí Minh là sự gắn bó chặt chẽ giữa tư tưởng và hành động, công hiến và đấu tranh. Người luôn đấu tranh và hành động không mệt mỏi cho lý tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; giữa tư tưởng lý luận và cuộc đời trong sáng, thanh bạch, giản dị nhưng ở một tầm cao vĩ đại. Điều này chứng thực rằng, tư tưởng của vị lãnh tụ luôn có sự gắn bó hữu cơ của tư tưởng cách mạng, khoa học với phương pháp, phong cách của hành động thực tiễn của Người.

Thứ tư, hệ thống tri thức môn tư tưởng Hồ Chí Minh là sự tổng hợp một cách toàn diện, phong phú, sâu sắc về những vấn đề của cách mạng Việt Nam, là sự kết tinh tinh hoa văn hoá, giá trị, truyền thống tốt đẹp của dân tộc và tiếp thu tinh hoa văn hoá nhân loại. Điều đặc biệt, tư tưởng Hồ Chí Minh mang tính sáng tạo, thể hiện ở khả năng phân tích, óc phán đoán tinh tường và phản ánh đúng đắn bản chất của hiện thực chính trị - xã hội gắn với điều kiện lịch sử cụ thể, khái quát những vấn đề mang tính quy luật cũng như xu hướng vận động, phát triển của dân tộc gắn liền với quỹ đạo vận động và phát triển của thời đại.

Với đặc điểm môn học, cũng như tính đặc thù của tri thức môn tư tưởng Hồ Chí Minh, việc hướng dẫn phương pháp tự học môn tư tưởng Hồ Chí Minh cũng phải từ tính đặc thù đó để tìm tòi biện pháp vận dụng phù hợp. Theo đó, để đạt kết quả cao trong việc tự học môn tư tưởng Hồ Chí Minh, mỗi sinh viên phải hiểu được tính chất, đặc thù, ý nghĩa, vai trò, tầm

quan trọng của môn học, cần thiết phải nắm vững hệ thống kiến thức lí thuyết ở trên lớp mà giảng viên cung cấp. Quan trọng hơn, sinh viên phải gắn liền giữa kiến thức lí luận với kiến thức thực tiễn để vận dụng giải quyết những vấn đề nảy sinh trong cuộc sống. Muốn vậy, sinh viên phải có phương pháp học tập đúng đắn và khoa học, linh hoạt, sáng tạo. Bởi lẽ, thời gian khiêm tốn ở trên lớp không thể đảm bảo cho sinh viên lĩnh hội hết mọi tri thức của môn học, cho dù giảng viên có nhiệt huyết, tận tâm trang bị đến mấy. Do đó, điều cốt yếu để đạt kết quả tốt trong tự học, sinh viên phải có kỹ năng, khả năng rèn luyện để hình thành cho mình những cách thức học tập đạt kết quả tốt nhất, đây được xem là những kỹ năng cần thiết của sinh viên. Cụ thể:

- *Kỹ năng kế hoạch hóa việc tự học*: muốn thực hiện tốt kỹ năng này, sinh viên phải đầu tư quỹ thời gian tự học tương xứng với tri thức của môn học và các môn học khác; kết hợp một cách hợp lý giữa các hình thức tự học, giữa giờ học, giữa giờ tự học, giờ nghỉ ngơi; thực hiện nghiêm túc kế hoạch tự học như biết cách làm việc độc lập, quan trọng là biết tự kiểm tra, đánh giá.

- *Kỹ năng nghe và ghi bài trên lớp*: Nghe giảng là một khâu rất quan trọng trong quá trình tiếp nhận kiến thức đối với người học, nhưng muốn nghe giảng có hiệu quả, bản thân người học phải có kỹ năng cần thiết, như chú ý tập trung sự định hướng và dẫn dắt khối lượng kiến thức mà giảng viên đưa ra, cần biết liên hệ giữa hệ thống kiến thức đang tiếp nhận và kiến thức đã có với các câu hỏi đã nảy sinh trước. Đồng thời, phải có kỹ năng ghi bài khi nghe giảng: ghi điều cần thiết một cách chọn lọc, nên sử dụng kí hiệu riêng, ghi cả chính đề lẫn phần đề, ghi bản khoản của chính mình.

- *Kỹ năng ôn tập*: Đây chính là khâu tái hiện bài giảng được thầy cô trang bị, từ hoạt động tái nhận bài giảng, dựng lại bài giảng của thầy bằng ngôn ngữ của chính mình, đó là những

mối liên hệ lôgic, hệ thống có thể có cả kiến thức cũ và mới để giúp người học lĩnh hội kiến thức một cách đầy đủ và khoa học nhất.

- *Kỹ năng đọc sách*: phải xác định rõ mục đích đọc sách, chọn cách đọc phù hợp như tìm hiểu nội dung tổng quát của quyển sách, đọc thử một vài đoạn, đọc lướt qua nhưng có trọng điểm, đọc kĩ có phân tích, nhận xét, đánh giá. Khi đọc sách cần phải tập trung chú ý, tích cực suy nghĩ, khi đọc phải ghi chép.

Để thực hiện có hiệu quả tất cả quy trình mang tính kỹ năng đặt ra, vai trò của giảng viên trong việc áp dụng phương pháp tự học cho sinh viên được xem là vấn đề rất cần thiết. Muốn vậy, giảng viên cần dẫn chỉ cho sinh viên thực hiện các thao tác:

+ Hướng dẫn cho sinh viên biết lập thời gian biểu học tập, tìm kiếm học liệu để phục vụ cho môn học.

+ Hướng dẫn cho sinh viên phải xác định đúng nội dung và khối lượng kiến thức trọng tâm của môn học.

+ Hướng dẫn cho sinh viên có được phương pháp nào là phương pháp tối ưu để thực hiện kế hoạch học tập môn học, kỹ năng đọc, ghi chép tài liệu, thảo luận nhóm.

+ Hướng dẫn cho sinh viên biết làm khoa học, biết viết đề tài khoa học, tiểu luận.

Về phía sinh viên, muốn thực hiện thật tốt các thao tác trên, mỗi giờ lên lớp, sinh viên phải nghiên cứu giáo trình, nghiên cứu nguồn học liệu để xác định rõ được mục tiêu của bài học cần lĩnh hội, sinh viên phải tóm lược được nội dung trọng tâm của bài học, cần đưa ra các câu hỏi và rút ra ý nghĩa, sự vận dụng, cũng như thấy được giá trị lý luận và thực tiễn chứa đựng ở các tư tưởng, quan điểm của Hồ Chí Minh. Ngoài ra, sinh viên có thể tự học và nghiên cứu qua các kênh thông tin khác nhau: xem đĩa CD-Room Hồ Chí Minh trong bộ toàn tập (15 tập), Hồ Chí Minh biên niên tiêu sử, xem băng hình tư liệu về Bác, đọc và tìm hiểu được in trong các cuốn sách kể về cuộc đời, sự nghiệp, tư tưởng, đạo đức và phong

cách Hồ Chí Minh, xem nguồn thông tin chính thống trên Internet, đài phát thanh, truyền hình, đến trải nghiệm để biết được những địa danh mang đậm dấu ấn về vị lãnh tụ vĩ đại: ATK Định hóa, Lăng Chủ tịch, Đá Chông K9, Làng Sen quên bác, Bảo tàng cách mạng, bảo tàng Hồ Chí Minh, v.v..

Cùng với cách học trên, sinh viên nên tham gia hoặc tìm hiểu các bài viết, bài nói của Hồ Chí Minh theo gợi ý của một hệ thống các câu hỏi, bài tập giảng viên cho trước. Bằng phương pháp này sinh viên sẽ hình thành được cách làm việc độc lập, phát huy tính tích cực tìm tòi, tự nghiên cứu, từ đó sẽ hiểu sâu sắc được các luận điểm, quan điểm trong tư tưởng Hồ Chí Minh mà không cần thông qua sự áp đặt nhận thức trong bài giảng của giảng viên cũng như trong bài viết của tác giả viết giáo trình.

Đối với giảng viên cần chỉ dẫn và yêu cầu sinh viên chủ động tham gia một cách tự giác vào các hoạt động học tập trên lớp. Để khơi dậy tư duy này, cần chú trọng khâu kiểm tra bài cũ bằng cách dành một lượng thời gian nhất định để sinh viên mô phỏng kết quả tự học ở nhà. Biện pháp này, sinh viên có thể tham gia thực hiện qua các dạng bài tập sau: Bài tập nhanh: Trong vòng 20 giây cá nhân phải đưa ra được ngắn gọn các dạng thức câu hỏi được chỉ định; Bài tập giải quyết các tình huống có vấn đề; Bài tập slide: biết tóm lược nội dung cơ bản nhất trong một tiểu tiết để dẫn thuyết trước lớp. Hoặc luận giải, tranh biện một đoạn phim, hay chuỗi hình ảnh về Hồ Chí Minh qua các thời kỳ hoạt động để làm nổi bật được tư tưởng, đạo đức, phong cách và những cống hiến vĩ đại mà Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đóng góp đối với cách mạng Việt Nam, phong trào giải phóng dân tộc vì mục tiêu giải phóng dân tộc, giải phóng giai

cấp và giải phóng con người.

Như vậy, sự say mê tìm tòi, sáng tạo của sinh viên có ý nghĩa quyết định chất lượng và hiệu quả của hoạt động học tập. Tuy nhiên, để tự học đạt được hiệu quả cao phải có phương pháp, phải có sự hướng dẫn, giúp đỡ, kiểm tra của giảng viên. Việc làm này có tác dụng to lớn, nó như là chất xúc tác khơi dậy nội lực vốn có trong mỗi sinh viên.

3. Kết luận

Tham góp vào việc đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đổi mới phương pháp, hình thức tổ chức dạy học được xem là nhiệm vụ trọng yếu, có ý nghĩa quyết định đến hiệu quả của quá trình đổi mới. Để thực hiện tốt quan điểm này, mỗi giảng viên cần xác định tính hướng đích của đổi mới phương pháp là tạo lập sự hứng thú học tập, phát triển năng lực phản biện xã hội và tính sáng tạo của người học. Ở đó, người học phải chủ động tìm tòi kiến thức, giải quyết một cách sáng tạo những vấn đề nảy sinh trong thực tiễn dưới sự định hướng của giáo viên. Với ý nghĩa này, phương pháp tự học có thể được coi là chìa khóa đưa mỗi người đến tiếp nhận kho tàng tri thức phong phú của nhân loại, là điều kiện giúp mỗi người chinh phục những thành công trong học tập, đặc biệt là với sinh viên đang theo học ở các trường cao đẳng, đại học hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Lê Khánh Bằng (tài liệu dịch), *Phương pháp dạy học và dạy cách học ở đại học*, Phòng quản lý khoa học, Đại học sư phạm Hà Nội, 2001.
- [2]. Nguyễn Cảnh Toàn, *Quá trình dạy tự học*, Nxb Đại học sư phạm Hà Nội, 2001.
- [3]. Đặng Vũ Hoạt (chủ biên), *Lý luận dạy học đại học*, Nxb Đại học sư phạm Hà Nội, 2004.
- [4]. Hồ Chí Minh, Toàn tập, tập 8, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000.